

PREDSLOV

Publikácia sa zaoberá syndrómom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dieťaťa. Pozostáva z teoretickej časti, ku ktorej autor priraduje výsledky výskumu o prevalencii jednotlivých foriem syndrómu CAN na Slovensku, ktorý bol realizovaný v roku 2007, ako aj autorove skúsenosti a názory z danej oblasti, ktoré porovnáva s literárnymi údajmi. Cieľom výskumnej práce bolo vyplnenie bielych miest v nedostupnosti relevantných údajov o výskyte fyzického a psychického týrania, sexuálneho zneužívania a zanedbávania detí na Slovensku a naplnenie požiadavky sociálnych pracovníkov, zdravotníkov, učiteľov a represívnych orgánov štátnej moci informovať o skutočnom výskyte, ako i o odborných poznatkoch z problematiky týrania, zneužívania a zanedbávania dieťaťa. Publikácia v jednotlivých častiach oboznamuje odbornú verejnosť so základnými údajmi o delení, výskyte, príznakoch syndrómu CAN, charakteristike obetí a páchatelov a o možnostiach prevencie a multidisciplinárnej spolupráce pri riešení tohto spoločenského nežiaduceho problému. Súčasne na základe korelácie medzi jednotlivými formami syndrómu CAN a korelácie medzi niektorými príznakmi syndrómu CAN a jednotlivými charakteristikami výskumného súboru rodičov a rodiny autor uvádza a hľadá súvislosti a príčiny vedúce k týraniu, zneužívaniu a zanedbávaniu detí v našej spoločnosti. V publikácii diskutuje a snaží sa na základe výsledkov výskumu navrhnúť možnosti eliminácie týchto nepriaznivých fenoménov v živote dieťaťa žijúceho v našej spoločnosti.

Výskumom získané výsledky porovnávam s dostupnými údajmi z domácej a zahraničnej literatúry. Na základe získaných údajov sa autor snaží charakterizovať slovenskú rodinu, kvalitu vzťahov a hierarchiu medzi jej členmi, ako i schopnosť rodiny zabezpečiť výchovu a starostlivosť o novú generáciu v období, keď respondenti výskumného súboru žili v jednej rodine. V práci sa čiastočne venuje aj medziľudským vzťahom vo výchovnom procese dieťaťa. Autor vyhodnotil kvalitu vzťahov medzi deťmi v škole, kvalitu vzťahov s vyučujúcimi a kvalitu spolupráce

medzi rodičmi a učiteľmi. V rámci zisťovania prevalencie sexuálneho zneužívania zisťoval aj niektoré prvky sexuálneho správania mladej generácie vo vyhodnocovanom období.

Výskumný súbor tvorilo 695 respondentov vo veku od 15 do 28 rokov. Najviac (74,4 %) bola zastúpená veková kategória 17–19-ročných respondentov. Zastúpenie pohlaví odpovedalo približne ich zastúpeniu v populácii. Mužské pohlavie tvorilo 56,1 % a ženské pohlavie 43,9 % súboru. Rozdiel medzi pohlaviami je významný iba dôsledkom veľkej vzorky, ale nie je výrazný ($E_{\eta} = 0,09$; $F = 5,7$; $P = 0,017$). Priemerný vek respondentov v súbore bol 18,18 roka. Rozdiel bol významne odlišný len u študentov medicíny – 22,92 roka a u odsúdených mladistvých vo výkone trestu – 19,38 roka. Tieto skupiny boli zaradené do výskumu ako špecifické ($E_{\eta} = 0,7$ $P < 0,001$).

Cieľom výskumu bolo vyhodnotiť celé obdobie detstva, na ktoré si respondent pamätá (asi od 4. roka života) až do dosiahnutia 18. roka života.

V súbore boli zastúpení respondenti žijúci v meste (58,1 %) a respondenti žijúci na dedine (41,9 %). Zastúpenie národnosti vo výskumnom súbore približne zodpovedalo zastúpeniu národností v celej populácii na Slovensku. Vo výskumnom súbore boli zastúpené všetky kraje okrem Trnavského. Súbor zahŕňal dve skupiny respondentov, ktorí pochádzali z rôznych regiónov Slovenska – skupinu študentov medicíny Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Martine a skupinu mladistvých z Nápravno-výchovného ústavu v Sučanoch.

Výskum sa uskutočnil na náhodne vybraných školách a triedach gymnázií v Bratislave, Považskej Bystrici, Michalovciach, Prešove, Galante a vo Vrútkach, ďalej na stredných odborných školách v Lučenci, Považskej Bystrici a v Michalovciach a na stredných odborných učilištiach v Považskej Bystrici, Michalovciach a v Prešove. Okrem toho aj v dvoch špecifických inštitúciách – na Jesseniovej lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Martine a v Nápravno-výchovnom ústave v Sučanoch.

Na zber údajov bola použitá dotazníková metóda. Dotazník bol modifikovaný so súhlasom autora dotazníka Dr. Browna z univerzity v Birminhame, ktorý robil podobný dotazníkový výskum v iných postkomunistických stredo-európskych krajinách. Dotazník obsahoval 100 otázok. Otázky boli formulované jednoducho, aby ich detská populácia mohla ľahko pochopiť. Časť otázok mala za úlohu charakterizovať súbor a umožniť v ďalšom štatistickom spracovaní porovnať jednotlivé formy syndrómu CAN v závislosti od veku, pohlavia, typu rodiny, vzdelania rodičov, veku rodičov, miesta bydliska, kraja a inštitúcie.

Ďalšie otázky sa týkali rodiny, jej postavenia v spoločnosti, určitých návykov, hodnotenia vzťahov medzi deťmi a rodičmi, vzťahov medzi deťmi v škole a vzťahov medzi deťmi a učiteľmi.

Nasledovali otázky, ktoré boli zamerané na hodnotenie príznakov a výskytu zanedbávania, psychického a telesného týrania, sexuálneho zneužívania a sexuálneho správania súboru. Na základe odpovedí na viaceré otázky týkajúce sa toho istého problému bola vytvorená stratifikácia pozitívnych odpovedí pre daný jav a bol vyhodnotený výskyt (prevalencia) tohto javu v súbore.

Výskum bol realizovaný v priebehu roku 2007. Vyhodnocované bolo obdobie v rozpätí rokov 1989 až 2007. Výskum prebiehal formou dobrovoľného vyplnenia anonymného dotazníka v náhodne vybraných mestách, kde boli náhodne oslovení žiaci školy v jednotlivých triedach, v ktorých sa vek žiakov pohyboval od 16 do 18 rokov. Projekt sa uskutočnil so súhlasom Ministerstva školstva SR.

Dotazníky autor osobne rozdal respondentom, ktorých v krátkom úvode uviedol do problematiky zanedbávania, psychického a fyzického týrania a sexuálneho zneužívania. Informoval ich o cieľoch výskumu a jeho význame pre deti, ktoré sú obeťami tohto syndrómu.

Cieľom takto použitého metodického postupu bolo dosiahnuť čo najrelevantnejšie odpovede. Vyplnených bolo 695 dotazníkov, z ktorých bola len veľmi malá časť vyplnená neúplne. Vyplnené dotazníky boli očíslované a jednotlivé odpovede, ktoré nemali číselnú hodnotu boli pretransformované do číselných hodnôt. Takto upravené dotazníky boli prepísané do tabuľky programu Excel 2000 a následne štatisticky spracované. Na všetky výpočty bol použitý softwaer PASW Statistics.

S ohľadom na počet respondentov sa dá predpokladať, že výskumný súbor sa na účely jeho štatistického vyhodnotenia približuje náhodnému výberu. Z dôvodu rozsahu dotazníka, počtu otázok, veľkosti súboru a limitovaných finančných a personálnych možností nebolo možné zvoliť inú metodiku.